

La pregària de Txernòbil Crònica del futur

Svetlana Aleksiévitx

Traducció del rus de Marta Rebón

Notes de Ferran Mateo

Epíleg de Marta Rebón i Ferran Mateo

Premi Nobel de Literatura 2015.

Raig verd
editorial

CAPÍTOL PRIMER

La terra dels morts

MONÒLEG SOBRE PER QUÈ LA GENT RECORDA

Jo també tinc una pregunta. Una a la qual no puc donar una resposta...

Però vostè té el propòsit d'escriure sobre això... Sobre això? Jo no voldria que això se sabés de mi... Que allà vaig experimentar... D'una banda, tinc el desig d'obrir-me, de desfogar-me, però, d'altra, sento que em despullo, i és una cosa que no voldria fer.

Recorda aquell passatge de Tolstoi? Després de la guerra Pierre Bezúkhov està tan trasbalsat que li sembla que el món i ell han canviat per sempre més. Però no passa gaire temps i Bezúkhov acaba dient-se: «Continuaré renyant el cotxer, com abans; em posaré a rondinar com sempre». Aleshores, per què recorda, la gent? Per restablir la veritat? La justícia? Per alliberar-se'n i oblidar? Representa que entenen que han participat en un esdeveniment grandíol? O busquen protecció en el passat? A més, els records són una cosa fràgil, efímera; no són coneixements precisos, sinó conjectures sobre un mateix. No són encara coneixements, només sentiments.

M'he torturat, he furgat dins la memòria i per fi he recordat...

La cosa més esgarrifosa em va passar a la infantesa... La guerra...

Recordo que, sent uns vailets, jugàvem a «pares i mares», despullàvem les criatures i les posàvem l'una sobre l'altra... Eren els primers nens nascuts després de la guerra. El poble sencer estava pendent de tot el que hi tenia a veure, amb ells: les paraules que havien après, quan havien fet els primers passos..., perquè durant la

guerra ens n'havíem oblidat, dels nens. Tots esperàvem que la vida tornés a aparèixer. «Pares i mares», així es deia el nostre joc. També nosaltres volíem veure l'aparició de la vida... I això que només teníem vuit o deu anys...

Vaig veure que una dona intentava llevar-se la vida. Entre els arbustos, a la vora del riu. Agafava un maó i es donava un cop contra el cap. Estava embarassada d'un policia, un home a qui tot el poble odiava. De nen, havia vist néixer gatets. Vaig ajudar la meva mare a estirar un vedell quan sortia de la vaca i vaig portar la nostra truja a apariar-se amb un porc... Recordo... Recordo que van portar el meu pare mort; duia un jersei, l'hi havia teixit la meva mare. Pel que sembla, l'havien afusellat amb una metralladora o amb un fusell automàtic; alguna cosa sangonosa sortia a trossos d'aquell jersei. Allí jeia, sobre el nostre únic llit; no hi havia cap altre lloc on se'l pogués posar. Després el vam enterrar davant de casa. I la terra no era tova, sinó una argila pesada, de l'hort de remolatxes. Pertot arreu hi havia combats. Al carrer hi havia escampats pertot cavalls i persones morts...

Per a mi són records fins a tal punt prohibits que no en parlo, en veu alta...

Aquells dies jo percebia la mort com un naixement. Tenia més o menys la mateixa sensació que quan el vedell sortia de la vaca... Quan apareixien gatets... I quan la dona intentava suïcidar-se entre els arbustos... Per alguna raó, tot això em semblava que era el mateix, coses idèntiques. El naixement i la mort...

Recordo des de la infantesa com put la casa quan se sacrifica un porc... Només cal que vostè em toqui perquè jo m'enfonsi, m'hi endinsi. En el malson... En l'horror... M'enlairo...

També recordo que, quan érem nens, les dones ens portaven als banys. I a moltes dones, incloent-hi la meva mare, els queia la matriu (nosaltres ja ho enteníem); la subjectaven amb draps. Això ho vaig veure amb els meus propis ulls... La matriu sortia a causa del treball dur. No hi havia homes, els havien matat tots al front, a la resistència; tampoc no hi havia cavalls; les dones tiraven les arades posant-hi totes les seves forces. L'lauraven els horts i els camps del kolkhoz. Quan em vaig fer gran i intimava amb una dona, tot això em venia a la memòria. El que havia vist als banys...

Volia oblidar. Oblidar-ho tot... I ho vaig fer... Em pensava que el més horrorós ja havia passat... La guerra. Que estava protegit, fora de perill. Gràcies al que sabia, al que havia suportat allí, aleshores... Però...

He viatjat a la zona de Txernòbil... Ja hi havia estat moltes vegades... I allà he entès que em sento impotent. I m'estic destruint amb aquesta incapacitat per entendre. Perquè no reconec aquest món en què tot ha canviat. Fins i tot el mal és diferent. El passat ja no m'empara. No em tranquil·litza... Ja no s'hi troben respostes, en el passat. Però abans sí que n'hi havia... (*Es queda pensatiu.*)

Per què recorda la gent? Però he parlat amb vostè, he pronunciat algunes paraules... I alguna cosa he entès. Ara no em sento tan sol. Però què els passa, als altres?

Piotr S.,
psicòleg